

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕНТИЧНОСТІ В СИТУАЦІЇ КРИЗИ І ЇЇ ВПЛИВ НА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЇ

Ярова О. О.

Студентка 1 курсу магістратури,
спеціальність 053 «Психологія» ФПСР

Керівник: Смокова Л. С.

ст. викладач кафедри практичної та клінічної
психології, ФПСР

Актуальність теми дослідження. Я думаю, ми можемо з упевненістю припустити, що всі люди в якийсь момент свого життя будуть чи боролися зі своєю ідентичністю. Навіть тим індивідам, які, здається, завжди точно знають, хто вони такі, довелося пережити кілька життєвих змін.

Трансформація ідентичності зазвичай виникає, коли в житті людини відбуваються зміни. Але криза ідентичності може статися в будь-який момент.

Отже, актуальність дослідження зумовлена практичною значущістю проблеми, недостатністю вивчення такого явища, як трансформація ідентичності в ситуації кризи та його впливу на соціальні очікування, Я-образ студентів психології.

Вважаємо, що для вирішення окресленої проблематики необхідно по-новому, з позицій урахування сучасних суспільних реалій, розглянути зміни ідентичності в період кризи та її взаємозв'язок з психологічними особливостями особистості студентів психології.

Вельми актуальною постає проблема діагностики кризи ідентичності у студентів-психологів та її вплив особистість.

Виклад основного матеріалу. Питанням трансформації ідентичності в ситуації кризи займалися багато науковців, серед них, ми можемо виділити наступних: С. Арчер,

М. Й. Боришевського, Е. Еріксона, С. Д. Максименко, О. П. Саннікової, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко та ін [2].

Університетська освіта є одним з найважливіших освітніх етапів, пов'язаних з підтриманням надійності і безпеки, формуванням професійної ідентичності цієї категорії.

Ідентичність – це складне поняття, оскільки за своєю суттю воно досить суб'єктивне. Як додаткову складність ми часто визначаємо її самі (хоча зовнішні фактори, безумовно, впливають) [3].

Згідно з сучасною психологією, наша ідентичність включає спогади, досвід, ставлення та цінності. Всі ці компоненти допомагають створити нашу індивідуальність і самовідчуття.

Як людські істоти, ідентичність служить декільком цілям, які допомагають нам жити і бути здоровими. Наявність почуття ідентичності сприяє виникненню почуття приналежності. Якщо ми знаємо, як ми визначаємо себе, нам легше знаходити місця, де ми відчуваємо себе належними.

Ідентичність також може бути способом структурування деяких аспектів нашого життя та вибору, щоб зробити їх більш керованими.

Іноді ми не усвідомлюємо, що переживаємо кризу ідентичності, поки не опинимося в самій її середині.

Згідно моделі А. Ватермана, розвиток ідентичності не є лінійним процесом, він може повертатися до попередніх рівнів. Навіть досягнувши ідентичності, людина може знову відчувати кризу і повернутися до дифузної моделі [4].

Переживання особистістю ідентичності – це переживання цілісності свого буття, втілення своєї «самості», реалізованості власної «Я–концепції». Цілісність, локалізованість одна з ключових властивостей ідентичності, яку підкреслюють її дослідники, починаючи від Е. Еріксона.

Криза ідентичності – це фаза, яку переживають багато людей, коли вони ставлять під сумнів або переоцінюють себе.

Пошук ідентичності є загальним явищем у підлітковому віці, але цей феномен може стосуватися і студентського віку, особливо на початковому етапі навчання.

Нестійкість ідентичності визначається розбалансованістю, змінністю, коливанням «Я», а стійкість – характеризується чіткістю, окресленістю, розтягненістю у часі, визначеністю, конгруентністю особистості студента–психолога [1].

Психологічний аналіз диференціації переживання его–ідентичності дозволила нам знайти в її спектрі якісні характеристики, зокрема, когнітивні, емоційні та поведінкові (операційно–дійові) прояви. Спираючись на аналіз теоретичних та емпіричних досліджень, можна виділити:

а) емоційний компонент ідентичності, який виявляється у відповідності власних емоційних переживань їх вербальному чи невербальному вираженню;

б) когнітивний компонент, що відображає відповідність між розумінням суті явища і пред'явленням відомостей про нього;

в) поведінковий компонент ідентичності, що виявляється у відповідності установок, переконань особистості її вчинкам.

Кризова ідентичність, будучи похідною кризи, має подібні характеристики. Криза ідентичності зосереджується на певних сферах, впливаючи на значущі аспекти життя студентів–психологів.

Загалом можна виділити такі негативні наслідки трансформації ідентичності в ситуації кризи: припинення розвитку особистості, початок деградації; психічна і фізіологічна дезорганізація особистості; зниження активності чи ефективності діяльності; стан сумніву, тривожності, залежності від інших людей і обставин, загальна депресія; поява агресії чи, навпаки, покірності у поведінці у формі захисних реакцій кризи; поява невпевненості в своїх силах,

почуття неповноцінності й нікчемності; розлад життєвих цінностей і втрата сенсу життя [4].

Але інколи може бути і позитивний ефект трансформації ідентичності в ситуації кризи, що полягає в наступному: мобілізації ресурсів особистості для подолання існуючих бар'єрів її розвитку. Кризова ситуація, може сприяти адаптації та самореалізації у складних умовах та підвищення стресостійкості; допомагає самопізнанню й адекватній самооцінці. Позитивно вирішені ситуації переживання загартовують характер, формують рішучість у поведінці особистості студентів психології.

Таким чином, трансформація ідентичності в ситуації кризи може мати як позитивні, так і негативні наслідки для особистості студентів психології.

Висновок. Отже, у психології криза зазвичай відноситься до сильного психічного розладу, викликаного сприйняттям того, що зміни неминучі і що у вас немає ресурсів для боротьби з ними.

Хоча криза часто має негативне забарвлення, вона може стати можливістю для зростання і позитивних змін.

Криза ідентичності – це фаза, яку переживають багато людей, коли вони ставлять під сумнів або переоцінюють себе. Пошук ідентичності є загальним явищем у підлітковому віці, але цей феномен може стосуватися і студентського віку, особливо на початковому етапі навчання.

Трансформація ідентичності в ситуації кризи може мати як позитивні, так і негативні наслідки для особистості студентів психології.

Література

1. Amiot C. E. Integration of social identities in the self : toward a cognitive–developmental model. *Personality and Social Psychology Review*. 2007. № 11. P. 364–388.

2. Губеладзе І. Г. Особливості функціонування психологічних механізмів трансформації соціальної ідентичності. *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. №9. С.56–62.
3. Середницька І. До проблеми внутрішньоособистісних конфліктів у студентської молоді. *Проблеми гуманітарних наук: Наукові записки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич, 2004. №13. С.84–96.
4. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. К. : Марич, 2009. 232 с.